

УДК 726,5

Львовський Ч.З.

НУ “Львівська політехніка”, кафедра АП

САКРАЛЬНІ СПОРУДИ В РЯДОВІЙ ЗАБУДОВІ (НА ПРИКЛАДІ САКРАЛЬНИХ СПОРУД В ОСВЕНЦИМІ, ВАРШАВІ, ЧЕНСТОХОВІ)

© Львовський Ч.З., 2000

Проаналізовано особливості проектування сакральної архітектури в умовах тотальної “рядової” забудови.

Архітектура як вид мистецтва завжди гуманізувала саме будівництво, а головним питанням сьогодення є таке: як в умовах тотальної технологізації будівельної індустрії уникнути шаблонів, повторів? Це можливо лише тоді, коли архітектори і надалі будуть співпрацювати з художниками, скульпторами та дизайнерами. Зараз модерна споруда повинна залишатися витвором одного автора, як це було в минулому, а не результатом роботи цілого колективу, в якому ніхто не несе відповідальності. Мова іде також про те, що сучасній архітектурі бракує художньо-мистецьких рішень. Синтез всіх видів мистецтва повинен і надалі залишатися головним методом в практиці, а це можливо лише при тісному партнерстві та співпраці архітекторів, художників, скульпторів з самого початку, з перших шкідців проекту. Можливо, повернення в сучасну архітектуру інших видів мистецтва піднесе архітектуру на новий, якісно вищий рівень.

В архітектурі усі теоретичні дослідження перевірялися на практиці. Найкращим камертоном для перевірки була, є і буде сакральна архітектура.

Сакральна архітектура є результатом свободи віри, що впливає на її форму та просторову організацію, що дозволяє не обмежувати архітектурну творчість навіть при вимогах віродуховних канонів. Отже, сакральна архітектура завдяки своїй неповторній специфіці в функціональному, просторовому співвідношенні і в рішенні архітектурної форми залишається для сучасного архітектора неповторним об'єктом і предметом для дослідження і експерименту. Будь-які нові вирішення в проектуванні сакральних споруд спочатку викликали заперечення та нерозуміння. Це є результатом багатьох факторів – і не тільки релігійних. Наприклад, включення в “сучасну” забудову високої вежі костелу потребує, з архітектурної точки зору, особливої майстерності. Тому зусилля слід скеровувати на пошук таких вирішень, які відповідали б і характеру сучасної забудови і потребам сакруму [1].

Багато в цьому напрямку зробили польські архітектори. Прикладом може бути костел отця Максиміліяна Кольбе в Освенцимі [2]. Місцезнаходження костелу вимагало від архітекторів специфічного вирішення об'єму споруди порівняно із традиційними вирішеннями. Новий костел в Освенцимі повинен був відрізнитися деякою “меморіальністю”, скульптурністю, бути “костелом-статуєю”, а інтер'єри його повинні були передавати емоційний зміст, що легко сприймався би віруючими та відвідувачами. Другою, не менш важливою умовою прийняття відповідної концепції стала сама ділянка під будівництво з конкретними обмеженнями (житлове будівництво, комунікації, обмеження по висоті). Іншими словами, споруда костелу мала стати носієм специфічних функцій, водночас не дисонансувати з довкіллям і мати неповторний архітектурний образ.

Автори нового костелу, який розмістився в центрі Варшавського району Глухів, також повинні були рахуватися з наявністю існуючої забудови. Оскільки поблизу костелу знаходились висотні 11-поверхові житлові будинки, то помилкою було б проектувати поряд з ними іншу вищу споруду. Тому було прийнято рішення застосувати таку архітектурну концепцію, при якій, незважаючи на суворість архітектури і матеріалів створювався б образ “сакральної” забудови. Всі елементи споруди (зали катехизації, плебанія, капличка), що включені в комплекс костелу, також працюють на створення оригінальної форми [3].

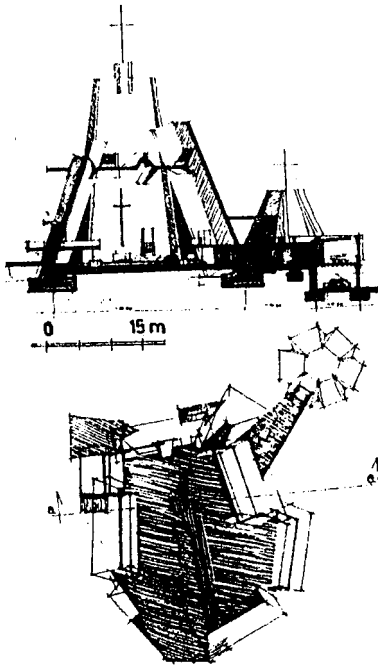

Рис.1. Поперечний розріз та план костелу в житловому районі м.Щеціна

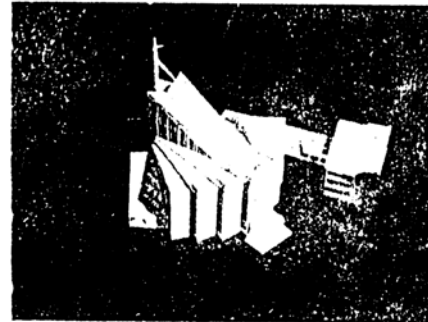

Рис.2. Костели в м.Ченстохові

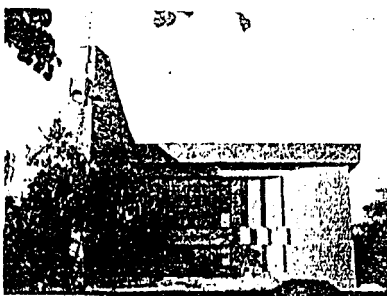

Рис.3. Приходський костел у Роданах

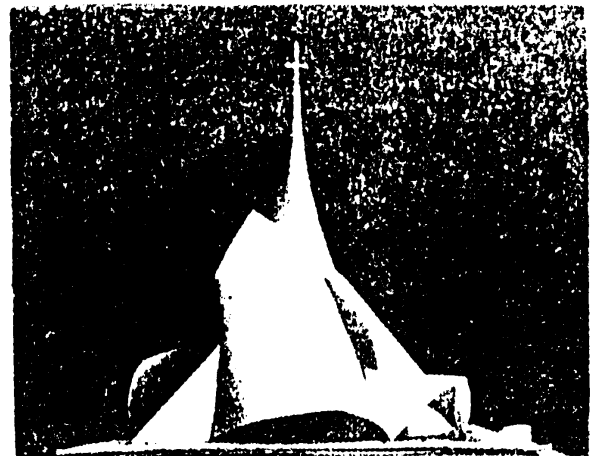

Рис.4. Модель костелу в Іновроцлаві

Як приклад експресивних рішень в сакральній архітектурі можна визнати новий костел, що споруджений в північному районі Ченстохови (рис.2) [4]. Автор цього проекту Анатолій Мазур виходив з умови, що в межах житлового району костел повинен відігравати роль скульптури. Серед монотонності типових будівель костел відрізняється оригінальністю і динамічністю форм. Основний об'єм споруди в архітектурному відношенні складається з трьох правильних трикутних форм, на які опираються ще дві трикутні форми, одна з яких – дзвіниця. Завдяки такій композиції вся споруда костелу отримує експресивність вираження, вражає динамікою форм, складає враження легкості і руху. Ще одна знахідка в архітектурі цього костелу – застосування верхньо-бокового освітлення інтер'єру.

До числа кращих, свідомо спроектованих просторів, в яких плануються майбутні сакральні об'єкти, належить житловий район в місті Катовіце. Архітектори розробили проект парафіяльного костелу так, щоб весь об'єкт разом з школою з одного боку, був органічно пов'язаний з житловою забудовою району, а з другого – органічно увійшов у пейзаж зелених насаджень. Повні витонченості і ритму архітектурні форми стилю рококо даного костелу можна трактувати як скульптуру, але таку, яка ув'язана із спорудами району загалом.

1. Rosier-Siedlecka E. *Posoborowa architektura sakralna – Lublin, 1979. – S.12-27.* 2. Walulik I. *Nowocresny, funkcjonalnu // Kierunki, 1979. – № 3. – S.4.* 3. Walulik I. *Swiatynie nasrych dni // Kierunki, 1979. № 21.* 4. Karcz J. *Nowe koscioly w Polsce // Za i przeciw, 1978. - № 30.*

УДК 72.031/.033

Лукомський Ю.В.

НУ “Львівська політехніка”, кафедра РРАК

ПЛАНУВАЛЬНІ ТА КОНСТРУКТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ХРЕСТОВО-БАНИХ ЦЕРКОВ ДАВНЬОГО ГАЛИЧА

© Лукомський Ю.В., 2000

На основі аналізу результатів архітектурно-археологічних досліджень простежено тенденції розвитку планувально-конструктивних особливостей фундаментів хрестово-баних церков давнього Галича й уточнене датування окремих з них.

Найчисленнішим типом монументальних споруд галицької архітектурної школи XII-XIII ст. [1] є хрестово-банні церкви типу вписаного хреста¹. Галицькі пам'ятки збереглись переважно на рівні фундаментів і їх вивчення пов'язане з архітектурно-археологічними дослідженнями. На сьогоднішній день досліджено дев'ять мурованих хрестово-баних церков галицької архітектурної школи. Шість з них виявлені на терені давнього Галича. Це

¹ Хрестово-банні церкви – це триапсидні тринавні споруди, де в перетині поздовжньої та поперечної головних нав утворюється підбанный квадрат, який спирається на стовпи таким чином, що стіни цих нав виявляються поставленими на арки, вивільняючи квадратний або прямокутний у плані внутрішній простір. Споруди вінчає одна баня на високому барабані. До хрестово-баних церков належать храми типу вписаного хреста, які у даній статті не розглядаються.